

Casper Riekerk

Het EU Single Supervisory Mechanism; wonderolie of lapwerk?

Laurens Vos

Laurens Vos is Juridisch Medewerker bij Finnius en is bezig met het afronden van zijn master Ondernemingsrecht aan de Universiteit Leiden en Casper Riekerk is advocaat partner bij Finnius en studeerde Civiel en Internationaal recht aan de Universiteit van Amsterdam¹.

Inleiding

De financiële crisis heeft onder meer een debat doen ontstaan over de noodzaak de soliditeit van banken in de Europese Unie ('EU') anders te waarborgen. Na de EU-top op 28 en 29 juni 2012 van de Europese Raad, is de Europese Commissie ('de Commissie') bewogen om voorstellen te doen met betrekking tot: (i) verdere harmonisatie en uniforme toepassing van financiële regelgeving en (ii) de oprichting van een Europees toezichthouder binnen de eurozone. Op 12 september 2012 publiceerde de Commissie haar uitwerking; twee voorstellen en een mededeling. Dit omvatte onder meer het voorstel voor het realiseren van een gemeenschappelijk toezichtmechanisme, het zogenoemde Single Supervisory Mechanism.¹

Barroso, voorzitter van de Commissie, acht de architectuur van de euro onvoldoende voor de waarborg van een stabiel financieel stelsel. Herman van Rompuy, voorzitter van de Europese Raad, neemt het voorstel tot wijziging van het toezicht op banken mee in het masterplan van 26 juni 2012, getiteld 'Naar een echte Economische en Monetaire Unie'. Hij tracht zodoende het bouwproject van de Economische en Monetaire Unie te voltooien. Dit zou in de visie van de Commissie op termijn moeten leiden tot een federatie van natiestaten. De plannen van de Commissie zien in het bijzonder op de vestiging van een bankenunie en een begrotingsunie met bijbehorende institutionele en politieke mechanismen. Hoeveel soeveriniteit de lidstaten bereid zijn in te leveren aan Brussel en welke juridische uitwerking de denationalisering van het banktoezicht krijgt, is een actueel onderwerp van onderhandeling. Dit artikel bespreekt het voorstel in vogelvlucht en markeert een aantal knelpunten.

Naar een bankenunie

Het voorstel van de Commissie is gericht op de vestiging van een bankenunie. Dat is een constructie waarbij de

(deelnemende) lidstaten in de EU een gezamenlijk beleid voeren ten aanzien van banken. Alle banken die gevestigd zijn in de betrokken landen dienen aan dezelfde regelgeving te voldoen, staan dan onder gezamenlijk toezicht en vallen onder een uniform garantiestelsel.

Een belangrijke eerste stap naar de bankenunie is het creëren van het Single Supervisory Mechanism met een Europese toezichthouder en een Single Rule Book voor de ongeveer 6.000 banken in de eurozone. Als Europese toezichthouder wijst de Commissie de Europese Centrale Bank ('ECB') aan. Die instantie moet de prudentiële toezichtstaken overnemen van de nationale toezichthoudende autoriteiten. Het prudentieel toezicht is het toezicht dat is gericht op de financiële soliditeit van financiële ondernemingen en dat bijdraagt aan de stabiliteit van de financiële sector.

Om te komen tot eenduidige regels moet de Europese Bank Autoriteit ('EBA') naar inzicht van de Commissie belast worden met de taak tot de ontwikkeling van (ontwerp)normen, richtsnoeren en aanbevelingen voor toezichtharmonisatie. Dit gaat samen met het Single Rule Book vormen. ECB en EBA zullen moeten samenwerken om effectief banktoezicht en uniforme regels te realiseren. Verder ligt intensieve samenwerking met de nationale toezichthouders in het verschiet. Het plan is immers gericht op een verdere harmonisatie en integratie, wat impliceert dat zoveel mogelijk verschillen tussen lidstaten inzake toezicht en regelgeving worden weggenomen. De rekening voor de kosten van al dit moois zal naar verwachting worden neergelegd bij de bankensector.

De weg naar een bankenunie is lang en kent vele hobbels. Allereerst is de besluitvorming een gepolitiseerd proces. Lidstaten vinden het moeilijk om los te komen van hun nationale belangen, waardoor de eindoplossing per definitie een compromis wordt dat niet garandeert

dat de technisch beste oplossing wordt gerealiseerd. Verder hebben de lidstaten hun toezicht op de bankensector zeer uiteenlopend georganiseerd. In de plannen wordt het zwaartepunt van toezicht binnen de eurozone gelegd bij het prudentieel toezicht. Het gedragstoezicht, in Nederland ondergebracht bij de Autoriteit Financiële Markten ('AFM'), heeft hierin geen plek gekregen. Dat is begrijpelijk, maar ook spijtig, omdat in het verleden meerdere malen is aangetoond dat gedragstoezicht een rol speelt bij het voorkomen van misstanden. Het tijdsplan dat de Commissie voor ogen heeft voor de realisatie van een bankenunie is erg ambitieus. De drang om klinkende resultaten te kunnen laten zien kent het gevaar dat er overhaast te werk wordt gegaan.

En verder

Zodra de bankenunie werkelijkheid is geworden, is de volgende stap in de plannen van de Commissie de totstandkoming van een begrotingsunie. De Commissie willen werken aan een Europese resolutieautoriteit, die zich bezig houdt met de afwikkeling en/of herstructurering van banken. Deze autoriteit zou gerelateerd zijn aan twee belangrijke fondsen op Europees niveau: (i) het ESM-fonds dat wordt ingezet wanneer er sprake is van een reële bedreiging van de financiële stabiliteit binnen de Europese Unie en (ii) het Depositogarantiefonds, een fonds dat voor de spaarders in de hele Europese Unie een uniform spaarbedrag garandeert tot € 100.000,-. Deze vervolgstappen bevinden zich nog in het stadium van de tekenafel.

Het voorstel Bevoegdheden ECB

In de ontwerpverordening staat dat de ECB zowel exclusief bevoegd is als (eind)verantwoordelijk voor de financiële stabiliteit in de eurozone. De ECB zou worden uitgerust met de volgende bevoegdheden: het verlenen/intrekken van een bankvergunning, naleving van kapitaal- en liquiditeitseisen, het beoordelen van deelnemingen in banken en het opleggen van geldboetes en dwangsommen. Die sanctiebevoegdheid strekt ver, want een sanctie kan 10% van de totale jaaromzet van een bank bedragen. Verder zouden aan de ECB dezelfde onderzoeksbevoegdheden toe moeten komen als die waarover de nationale toezichthouder beschikt.

Het beoogde toezicht richt zich op banken en strekt zich uit tot financiële conglomeraten en grensoverschrijdende bankactiviteiten in de eurozone. Voor financiële conglomeraten geldt dat het toezicht niet ziet op verzekeringsondernemingen in de groep. De bevoegdheden tot informatie-uitwisseling moeten zorgen dat de ECB efficiënter informatie kan verzamelen over een bank met grensoverschrijdende bankactiviteiten, dan nu via de huidige colleges van toezichthouders gebeurt.²

Overigens volgt uit de ontwerpverordening dat de ECB deelneemt in colleges waarin ook niet-eurolanden zijn vertegenwoordigd. De ECB zal verder gebruik maken van de expertise van de nationale toezichthouders voor het operationele toezicht en voor de voorbereiding en uitvoering van de taken die haar zijn toevertrouwd.

Onafhankelijkheid en verantwoording

De overwegingen bij de ontwerpverordening stellen dat geen sprake mag zijn van ongepaste politieke beïnvloeding van de ECB of van bemoeienis vanuit het bedrijfsleven. De ECB heeft zonder meer een onafhankelijke rol als monetaire autoriteit. Als toezichthoudend orgaan zal zij aan democratisch gekozen organen zoals het Europees Parlement en de Raad verantwoording afleggen. Er is niet voorzien in het afleggen van verantwoordelijkheid aan de democratisch gekozen nationale organen. Hier ligt de kiem voor een gebrek aan toereikende controle. Lidstaten geven hun soevereiniteit immers niet eenvoudig op met als consequentie dat het Europees Parlement maar een beperkte rol heeft. Het verantwoording afleggen aan de Europese Raad of Raad

van Ministers is een nogal indirecte figuur in het licht van democratisch gelegitimeerde controle.

In het Verenigd Koninkrijk gevestigde banken vallen vooralsnog buiten het toezichtbereik van de ECB.

Uit de ontwerpverordening volgt verder dat toezicht van de ECB strikt gescheiden wordt van de monetaire taken. Achtergrond is het voorkomen van belangenconflicten. De reputatieschade voor de ene taak bij een ongeluk in de uitvoering van de andere taak laat zich raden, maar daar zal mettertijd tijd pas een reële uitspraak over kunnen worden gedaan. Hoewel de ECB kan profiteren van de synergie tussen prudentieel toezicht en monetaire beleid, is het ook een intrinsieke bron van belangenstellingen. In Nederland hebben we hier overwegend positieve ervaringen mee, maar of dit vanzelf goed gaat op Europees niveau en met lidstaten waar stevige politieke druk op de toezichthouder niet vreemd is, is maar de vraag.

Niet-eurolanden

Het voorstel gaat primair uit van toezicht op in de eurozone gevestigde banken. Voorkomen moet worden dat de besluitvorming binnen de EBA - die een bredere basis kent - wordt gedomineerd door de nationale toezichthouders van de lidstaten uit de eurozone. In de voorstellen wordt daarom aangegeven dat de ECB geen taken overneemt van de EBA. Ook wordt mogelijk gemaakt dat de ECB in de uitvoering van haar toezichttaak een 'comply or explain' houding moet aannemen in relatie tot de door EBA ontwikkelde normen. De Commissie stelt zich voor dat de rol van de EBA als aanjager en waakhond voor het gewenste Single Rule Book beter gewaarborgd is, wanneer ook expliciet rekening wordt gehouden met de niet-eurolanden. Tevens voorziet het voorstel in een

'opt-in' bepaling. Niet-eurolanden kunnen er voor kiezen om uit eigener beweging te participeren in het Single Supervisory Mechanism.

London is momenteel het financiële centrum van Europa. In het Verenigd Koninkrijk gevestigde banken vallen vooralsnog buiten het toezichtbereik van de ECB. Gegeven de bredere basis van de EBA wordt het dan interessant om te zien of de EBA ook werkelijk zal kunnen bijdragen aan het uniformeren van de normen en de katalysator wordt voor de verdere integratie van de financiële stelsels in Europa. Met de 'opt-in' bepaling staat de deur open voor Europees toezicht op banken uit niet-eurolanden. Het is echter niet waarschijnlijk dat het Verenigd Koninkrijk, met de welbekende euroscepsis, daar gebruik van zal maken. Meer voorstelbaar is dat banken druk gaan uitoefenen om te zorgen dat ze zo snel mogelijk onder dat regime vallen indien dat voor die banken een verbetering vormt (bijvoorbeeld vanwege een lastenverlichting).

Het proces

Er is een strak tijdpad opgesteld met betrekking tot de introductie van de voorstellen. De Commissie streeft naar invoering van het Single Supervisory Mechanism per 1 januari 2013. Deze tijdlijn leidt tot een overhaast proces, aangezien het opzetten van prudentieel toezicht vanuit Frankfurt mankracht en expertise vergt, de afstemming tussen lidstaten nog verre van rond is en bovenal ook gewoon tijd vergt. Momenteel wordt onderhandeld door de Raad van Ministers en het Europees Parlement over de juridische basis en de uitwerking van het Single Supervisory Mechanism. Er zijn nog geen vertrouwenwekkende signalen dat de lidstaten op korte termijn overeenstemming bereiken.

Nederland staat in beginstel positief tegenover een bankenunie. De potentieel infecterende link tussen nationale overheden en de bankensector wordt door het voorstel immers gedeeltelijk opgeheven. De bankenunie is een doeltreffende manier om de vicieuze cirkel te doorbreken, waarbij kwetsbare nationale overheden en kwetsbare banken elkaar besmetten. De gemeenschappelijke munt en het toch nog gefragmenteerde toezicht op grensoverschrijdende bankactiviteiten hebben het ontstaan van systeem- en besmettingsrisico's niet kunnen voorkomen. Waarschijnlijk heeft het zelfs bijgedragen aan de stevige impact daarvan op de reële economie. Het standpunt van de Nederlandse regering in de huidige discussie is dat een bankenunie kan bijdragen aan het gewenste level playing field en er aan wordt gehecht dat in de interne markt alle 27 lidstaten met elkaar samenwerken.

Concrete start

De voorstellen gaan uit van een gefaseerde invoering van het Single Supervisory Mechanism. Als eerste zullen banken onder dit toezicht van de ECB worden gebracht die publiekelijk bijstand hebben ontvangen of gevraagd van het ESM-fonds. Dat zou per 1 januari 2013 moeten

geschieden. Daarna volgen de systeemrelevante banken (per 1 juli 2013) en de overige banken (vanaf 1 januari 2014). Het betreft in alle gevallen banken uit de eurozone. In de overgangsfase zou de ECB haar taken alleen op basis van instructies aan de nationale toezichtautoriteiten mogen uitoefenen. De Commissie heeft verder opgeroepen om voor het einde van dit jaar overeenstemming te bereiken over de regelgeving in het kader van de voor banken geldende kapitaaleisen (de implementatie van Basel III), over het voorstel voor een richtlijn betreffende Europees depositogarantiestelsel en over het voorstel voor een richtlijn betreffende een raamwerk voor maatregelen met betrekking tot het herstel en de afwikkeling van banken.

De Nederlandse regering is pas bereid verregaande bevoegdheden voor het steunen en afwikkelen van banken over te laten gaan naar Europees niveau, als die maatregelen ook op Europees niveau worden gefinancierd. Voor een dergelijke gemeenschappelijke lastenverdeling moet het Europees toezicht zich over een zekere periode bewezen hebben, anders wil Nederland deze stap niet zetten. De ontluisterende ervaring met Griekenland leert dat 'moral hazard' gedrag van zowel banken als nationale overheden niet denkbeeldig is, een terughoudende opstelling is dus gepast.

Onderhandelingsproces

In het onderhandelingsproces over de Single Supervisory Mechanism kunnen zich nog vele wijzigingen voordoen. De lidstaten gijzelen elkaar hierbij in zekere zin om hun belangen en overtuigingen gerealiseerd te krijgen. Een goed voorbeeld hiervan is de bevoegdheid voor de ECB om een bankvergunning in te trekken. Uit de berichtgeving over de huidige onderhandelingen leren we dat Duitsland niet wil dat de ECB bankvergunningen zonder instemming van de nationale toezichthouder kan intrekken, zolang er geen gemeenschappelijk mechanisme bestaat om de kosten gemeenschappelijk te dragen.

'Uitdagingen'

Hierna volgen enkele juridische knelpunten bij de huidige voorstellen. Hopelijk worden de hobbels op het (juridische) pad voor het Single Supervisory Mechanism in de onderhandelingen besproken en weggenomen. Waarschijnlijker is dat ze geparkeerd worden.

Uiteenlopende toezichtmodellen

Nederland kent een functioneel toezichtmodel, beter bekend als het *Twin Peaks*-model. Het toezicht is verdeeld op basis van de doelstelling van het toezicht. De AFM is verantwoordelijk voor gedragstoezicht en De Nederlandsche Bank voor het prudentieel toezicht. Vele lidstaten binnen de EU hebben echter een sectoraal model. Hierin is toezicht gesplitst per sector (banken, verzekeraars, effectensector). De koppeling tussen prudentieel toezicht en de centrale bank is in vele lidstaten juist afwezig. Verder lopen de taken, de bevoegdheden en handhavingmogelijkheden van nationale toezichthouders uiteen,

de houding van de toezichthouder laten we daarbij nog buiten beschouwing.

De huidige structuur van het EU paspoort (met een vergunning in een van de lidstaten mag een bank opereren in de hele EU) brengt mee dat er ook toezichtarbitrage optreedt bij de selectie van de 'home supervisor'. Banken die de standaard van een strenge toezichthouder niet halen of wensen, zijn in staat een vergunning te verwerven bij de toezichthouder die het minste weerstand biedt. Werken met gelijke juridische uitgangspunten voor alle lidstaten waarborgt nadrukkelijk geen uniforme uitkomst of toepassing daarvan. Illustratief is de IJslandse toezichthouder die met betrekking tot het toezicht op Icesave toch iets heeft gemist. Dat kan zijn expertise, mankracht, middelen of aandacht. Het creëren van een Europese toezichthouder helpt weliswaar in dat verband, maar het neemt niet weg dat er tussen de nationale toezichthouders onderling nog steeds een kwaliteitsverschil blijft bestaan.

Aangezien het Single Supervisory Mechanism ruimte geeft aan gedragstoezicht op nationaal niveau, zal de inrichting van de diverse toezichtmodellen binnen de participerende lidstaten waarschijnlijk gewijzigd moeten worden. Hoe nationaal gedragstoezicht gecoördineerd gaat worden in samenhang met Europees prudentieel toezicht is nog niet duidelijk. Het zwaartepunt van het Europees toezicht ligt voorlopig nog op prudentiële eisen zoals kapitaalbuffers, balansen en solvabiliteitsratio's. De kredietcrisis heeft ons echter geleerd dat enkel strakke prudentiële teugels niet voldoende zijn. Gedragstoezicht vormt een essentieel onderdeel voor effectief toezicht op banken. Hopelijk vindt het Nederlandse model navolging in Europa, maar alleen al die stap is een enorme ideologische ommezwaai voor veel lidstaten. Voor het vervolgens vestigen van gedragstoezicht op Europees niveau zou waarschijnlijk een verdragsbasis gecreëerd moeten worden. Het is veilig te stellen dat het jaren duurt voordat dat gerealiseerd is, mocht het überhaupt geschieden.

Subsidiariteit

Het Europeesrechtelijk beginsel van subsidiariteit brengt mee dat een centrale of hogere instantie niet doet wat op lager niveau kan worden gedaan. Dit beginsel speelt een belangrijke rol bij het Single Supervisory Mechanism, te weten bij de discussie welke taken daadwerkelijk naar de ECB zouden moeten gaan en welke vooral niet. Het invloedrijke Duitsland heeft bezwaar geuit tegen het uitoefenen van Europees prudentieel toezicht op lokale Duitse banken. Duitsland stelt dat de Duitse banktoezichthouder eerder in de gaten heeft dat er iets mis gaat bij een lokale bank dan de ECB. Verder zou de nationale

toezichthouder daar passender en vlotter op kunnen reageren. Het subsidiariteitsbeginsel geeft lidstaten de ruimte zich te verzetten tegen overdracht van bevoegdheden - en fundamenteeler - tegen regelgeving in die context.

Om tot een goede rolverdeling tussen Europese toezichthouder en nationale toezichthouders te komen moet overeenstemming bestaan over heel principiële punten. Fundamentele vragen over de reikwijdte van het toezicht door de ECB (enkel systeemrelevante banken of alle banken) moeten beslecht worden. Onze opinie is dat het toezicht is gebaat bij de meest verregaande vorm

van uniformiteit, met andere woorden ook lokale banken zouden onder het Single Supervisory Mechanism moeten vallen. In dat verband zou zelfs te overwegen zijn niet de

lidstaten de beslissende stem te geven bij de inrichting van het stelsel, maar voor de individuele banken een 'opt-in' faciliteit te creëren. Ten opzichte van de huidige ruimte voor toezichtarbitrage zou dat immers niet veel verschil maken.

Rechtsbescherming

Ingevolge artikel 47 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie moet de bankenunie een systeem van effectieve rechtsbescherming bieden. Het Internationaal Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten lijkt in artikel 14 lid 5 te impliceren dat er een tweede feitelijke instantie moet bestaan. Ageren tegen besluiten van en het optreden door een toezichthoudende autoriteit kan bij de instantie zelf en de nationale rechter. Ook ten aanzien van formele beslissingen van de ECB als toezichthouder zou een rechtsgang beschikbaar moeten zijn. Hier ontstaat een complex stelsel als er een rechtsgang is op zowel nationaal als Europees niveau, een en ander afhankelijk van de acterende toezichthouder of de concrete bevoegdheidsverdeling.

Nu al is te voorzien dat toezichthouders van verschillend niveau (ECB, nationale toezichthouder euroland, nationale toezichthouder niet-euroland) allen met het Single Rule Book moeten werken en daar invulling aan gaan geven. Toetsing en uitleg van die regels zou bij uiteenlopende rechtscolleges kunnen landen. Vanuit het perspectief van de banken is de kans op verschillen in rechtsbescherming aannemelijk.

Een ander aandachtspunt is het mogelijk ontstaan van een 'moral hazard'-risico bij de nationale toezichthouder. Stel dat de ECB eindverantwoordelijk wordt voor het prudentieel toezicht op alle banken in de eurozone. Zij moet dan intensief samenwerken met de nationale toezichthouders voor de uitvoering van het concrete operationele toezicht.

Banken die de standaard van een strenge toezichthouder niet halen, zijn in staat een vergunning te verwerven bij de toezichthouder die het minste weerstand biedt.

De ECB is dan uiteraard erg afhankelijk van de lokale toezichtexpertise en zal er vanuit moeten kunnen gaan dat het voorbereidende en uitvoerend werk op nationaal niveau voldoet aan de Europese standaard. Wij verwachten dat er regelmatig door de nationale toezichthouders zal moeten worden gehandeld op een wijze die niet alleen nationaal maar, in overwegende mate, Europese impact heeft. Het is voorstelbaar dat er daarbij onvoldoende prikkels bestaan voor de nationale toezichthouder om in haar opstelling en belangenafweging, de uniformiteit in het Europees toezicht tot zijn recht te laten komen als zij daar niet voor verantwoordelijk wordt gehouden. Of dat Single Supervisory Mechanism in de voorgestelde opzet echt de kwaliteit van toezicht kan verbeteren is nog maar de vraag. Het systeem wordt complexer, de belangen zijn niet gelijkgericht, hechte samenwerking tussen de ECB en nationale toezichthouders is essentieel en de ervaring leert helaas dat we het binnen de EU niet steeds automatisch met elkaar eens zijn.

Kwantiteit en kwaliteit van regelgeving

Het beter laten functioneren van de financiële markten en de bancaire sector, in het bijzonder via steeds meer regelgeving, moet geen doel op zich worden. Met de invoering van de Single Rule Book binnen de EU ligt eerder een rule based benadering van toezicht voor de hand, dan een principle based benadering. Ook al staat vast dat rule based regelgeving bijdraagt aan de rechtszekerheid, de werkelijke test is of het ook effectief is. Elke regel is uiteindelijk te omzeilen en we moeten waken voor een opeenstapeling van regels die ieder ondernemerschap dood slaat. Daarbij moet het regelgevend kader, inclusief de opstelling van de toezichthouder, niet meebrengen banken en publiek ervan uitgaan dat een bank niet failliet kan gaan. Bancaire dienstverlening is primair een commerciële activiteit, zij het een met een heel belangrijk maatschappelijke component (zeker als het mis gaat). Maar de verantwoordelijkheid voor beheersing van de risico's ligt bij de banken, niet bij de toezichthouders, niet bij de lidstaten. De suggestie dat we in staat zijn met regelgeving een risicoloze bankensector is te creëren of daar zelfs naar moeten streven, is fundamenteel verkeerd.

Conclusie

Europa is op weg naar een Economische en Monetaire Unie. De eerstvolgende halte is het vestigen van een bankenunie. We kunnen er van uitgaan dat de ECB, naast haar monetaire taken, op enig moment prudentiële toezichttaken gaat uitoefenen. Hoe het Europees toezicht-
raamwerk van de bankenunie er uit gaat zien is ongewis. De precieze vorm ervan maken de lidstaten momenteel onderling uit door middel van compromissen. Hopelijk zijn de lidstaten bereid om voor het toezicht op banken daadwerkelijk soevereiniteit in te leveren.

De tijdsdruk waaronder een en ander gebeurt en de koehandel in de huidige besluitvorming gaat naar ons inzicht ten koste van de kwaliteit van de regels.

Het is bekend dat het zo gaat, maar de vraag is of de consumenten en de bankensector er aan het eind van de dag ook wat aan hebben. De huidige besluiten hebben immers impact op het stelsel en daarmee van de effectiviteit van het uiteindelijke toezicht. Het is naar ons inzicht goed dat centrale autoriteiten een gezaghebbende rol krijgen met betrekking tot zowel de uniformering van het operationele toezicht en het uitwerken van normen. Het zal in ieder geval toezichtarbitrage tegengaan.

Haastige spoed is zelden goed. Het grootste risico op dit moment is dat de huidige dadendrang leidt tot een compromis om maar tot besluitvorming te komen, zonder dat het toezicht werkelijk verbeterd. Lidstaten worden het ongetwijfeld eens over het volgende stapje, in welke richting dan ook, maar werkelijke overeenstemming over de bestemming ontbreekt nog.

- 1 Zie (i) het voorstel voor een verordening tot oprichting van de Europese banktoezichthouder, ondergebracht bij de ECB (COM(2012) 511 Final); (ii) het voorstel voor een verordening waarin de rol van de European Banking Authority binnen het Europees toezicht wordt uitgewerkt (COM(2012) 512 Final); en (iii) de Mededeling "Een routekaart naar een Bankenunie" (COM(2012) 510 Final).
- 2 Colleges of supervisors zijn samenwerkingsgroepen van de betrokken nationale toezichthouders met betrekking tot individuele, internationaal opererende banken.